

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS SIENOS IR JOS APSAUGOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1666 2, 22, 23, 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 22¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS JŪROS APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-512
21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“
NR. IX-2206 2, 11, 19, 23, 26, 35, 53, 62, 98¹, 124, 125, 133, 140³ STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 20¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-21-1352(2); TAIS NR. 21-23999(3))**

2021-11-19 Nr. NV-2932

Vilnius

Projekto rengėja. Vidaus reikalų ministerija.

Projekto tikslas.

- Papildyti Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymą (toliau – VSAĮ) ir įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) nuostatomis, kurių reikia šių Europos Sąjungos teisės aktų atskiroms nuostatomis įgyvendinti ar perkelti:
- 2017 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/2226, kuriuo sukuriama atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), kurioje registruojami trečiųjų šalių piliečių, kertančių valstybių narių išorės sienas, atvykimo ir išvykimo bei atsakymo leisti jiems atvykti duomenys, nustatomos priegios prie AIS teisėsaugos tikslais sąlygos ir iš dalies keičiama Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir reglamentai (EB) Nr. 767/2008 ir (ES) Nr. 1077/2011;
- 2018 m. rugsėjo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1240, kuriuo sukuriama Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS) ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1077/2011, (ES) Nr. 515/2014, (ES) 2016/399, (ES) 2016/1624 ir (ES) 2017/2226;
- 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas);
- 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso nuostatų, reglamentuojančių teisės nuolat gyventi įgijimą;
- 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje;
- Teršimo incidentų likvidavimo darbų Kuršių mariose atlikimo funkciją iš Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) perduoti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD).

Dabartinė situacija.

- Siekiant gerinti išorės sienų ir migracijos valdymą, kuriama atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), kurioje elektroninėmis priemonėmis būtų registruojamas trečiųjų šalių piliečių, atvykstančių į valstybių narių teritoriją trumpalaikiam buvimui (trukmė neviršija 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį) atvykimo ir išvykimo laikas bei vieta ir apskaičiuojama leidžiamo buvimo trukmė.
- Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS) sudaroma galimybė iš anksto (iki atvykimo prie išorės sienos perėjimo punkto) apsvastyti, ar dėl šių trečiųjų piliečių buvimo valstybių narių teritorijoje nekiltų saugumo, nelegalios imigracijos arba didelė epidemijos rizika. Nenustačius minėtų rizikų, pagal reglamente nustatytas procedūras būtų išduodamas kelionės leidimas (priimamas sprendimas), kuris bus nauja trečiųjų šalių piliečių, kuriems

taikomas bevizis režimas, atvykimo į valstybių narių teritoriją sąlyga. Kartu kelionės leidimo turėjimas savaime nesuteiktų teisės atvykti į Lietuvos Respubliką.

- ETIAS nacionalinio padalinio funkcijų vykdymas pavestas VSAT (vidaus reikalų ministro 2018 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 1V-902). VSAT įsteigė ETIAS nacionalinį centrą Sienos kontrolės organizavimo valdybos sudėtyje su 4 etatais (perskirstant rezervinius etatus).
- Įgyvendinant Reglamentus, VSAĮ būtina aiškiai reglamentuoti duomenų tvarkymą VSAT, suteikti įgaliojimus VSAT priimti sprendimus dėl kelionės leidimų pagal ETIAS reglamentą išdavimo, atšaukimo ar panaikinimo, taip pat su kelionės leidimo trečiųjų šalių piliečiams reikalavimu suderinti UTPĮ nuostatas.
- ES teisės pažeidimo procedūros pradėtos dėl direktyvos 2003/109/EB nuostatų, reglamentuojančių trečiųjų šalių piliečių teisės nuolat gyventi įgijimą (Europos Komisijos 2021 m. birželio 9 d. oficialus pranešimas Nr. INFR(2021) ir direktyvos 2004/38/EB nuostatos, susijusios su ES valstybės narės piliečio ar jo šeimos nario keliamos grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai vertinimu (ES teisės pažeidimo procedūra pradėta 2011 m.; UTPĮ 2012 m. buvo papildytas nauju 98¹ straipsniu, reglamentuojančiu ES valstybės narės piliečio arba jo šeimos nario keliamos grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai vertinimą, tačiau Europos Komisija 2021 m. sausio 12 d. raštu ir 2021 m. kovo 23 d. vaizdo konferencijos metu paragino direktyvos 2004/38/EB nuostatą perkelti tiksliau).
- VSAT priskirta teršimo incidentų likvidavimo darbų Kuršių mariose vykdymo funkcija. VSAT paskirtis – įgyvendinti valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę, todėl ištekliai pirmiausia turėtų būti skiriami šiai pagrindinei VSAT funkcijai vykdyti. VSAT laivai pritaikyti sienos apsaugos funkcijoms atlikti, todėl juose nėra įrangos teršimo incidentų likvidavimo darbams atlikti. Tuo tarpu PAGD, organizuodamas ir vykdydamas gelbėjimo darbus, atlieka cheminių ir radioaktyviųjų medžiagų lokalizavimą, ekstremaliųjų situacijų likvidavimo ir jų padarinių šalinimo darbus, vykdo teršalų likvidavimą Lietuvos teritorijos vidaus vandenyse, turi atitinkamą įrangą, PAGD pareigūnai išmokyti atlikti šiuos darbus. Todėl teršimo incidentų likvidavimo darbų Kuršių mariose tiesioginę atsakomybę ir šios funkcijos vykdymą tikslinga perduoti PAGD, prireikus VSAT prisidėtų turimomis pajėgomis ir priemonėmis.

Projekto esmė.

- įgyvendinant reglamentus, VSAĮ reglamentuojamas asmens duomenų tvarkymas. Nustatoma, kad VSAT, įgyvendindama valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę, užtikrindama viešąją tvarką ir valstybės sienos teisinio režimo laikymąsi, vykdydama kriminalinę žvalgybą, ikiteisminį tyrimą ir valstybinę migracijos procesų kontrolę, įgyvendindama nusikalstamų veikų prevenciją, atskleidimą ir atlikdama jų tyrimą, rinktų ir tvarkytų asmens duomenis (įskaitant ir specialių kategorijų asmens duomenis) nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo, apsaugos nuo grėsmių visuomenės saugumui ir jų prevencijos tikslais, taip pat nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais vadovaudamasi Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymu, o kitais atvejais – Bendroju duomenų apsaugos reglamentu;
- atsižvelgiant į VSAT veiklos specifiką, atskirais atvejais galėtų būti ribojamos asmens duomenų subjektų teisės (kiekvieną konkrečiu atveju sprendžiant individualiai, VSAT kaip duomenų valdytojas nustatytą tvarką);
- VSAĮ įtvirtinama, kad VSAT funkcijoms atlikti būtini duomenys tvarkomi VSAT informacinėje sistemoje (VSATIS);
- nustatomos asmens duomenų teikimo sąlygos;
- nustatoma pareiga valstybės ir savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms, kitiems juridiniams asmenims neatlygintinai teikti VSAT turimus duomenis registruose, dokumentus ar dokumentų nuorašus, jeigu tai būtina tarnybos funkcijoms atlikti;
- suteikiami įgaliojimai VSAT priimti sprendimus dėl kelionės leidimų pagal ETIAS reglamentą išdavimo, atšaukimo ar panaikinimo;
- su kelionės leidimo trečiųjų šalių piliečiams reikalavimu suderinamos UTPĮ nuostatos (trečiųjų šalių piliečiams, nurodytiems ETIAS reglamente, reikės turėti galiojantį kelionės leidimą, reikalingą atvykti ir būti Lietuvos Respublikoje, atitinkamai neturint tokio

dokumento trečiosios šalies pilietis Lietuvos Respublikoje būtų laikomas esančiu neteisėtai, nustatytais atvejais taikomos grąžinimo ir draudimo atvykti nuostatos);

- UTPI pakeitimai, susiję su ES pažeidimo procedūromis. Nustatoma, kad:
 - į trečiosios šalies piliečio pragyventą 5 metų Lietuvoje laikotarpį leidimui nuolat gauti įskaičiuojamas ir buvimo su nacionaline viza laikotarpis (išskyrus atvejus, kai atvykimo tikslas buvo trumpalaikis, susijęs su laikina, nenuolatinio pobūdžio veikla);
 - vertinant ES valstybės narės piliečio ar jo šeimos nario keliamą grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, vertinamojo elgesys turi kelti ne tik realią ir akivaizdžią, bet ir pakankami rimtą grėsmę;
- tarpusavyje suderinamos UTPI nuostatos dėl ES ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėje narėje įsteigtos įmonės nuolatinių darbuotojų (trečiųjų šalių piliečių), šios įmonės atsiųstų laikinai dirbti Lietuvos Respubliką (komandiruočių), teisės dirbti trumpalaikio buvimo laikotarpiu (UTPI 58 str. numato, kad šie užsieniečiai atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, tačiau UTPI 62 str. užsieniečių darbą reguliuojančiose sąlygose ši nuostata neatsispindi);
- teršimo incidentų likvidavimo darbus Kuršių mariose atliktų PAGD, prirėkus pasitelkdamas VSAT pajėgas ir priemones.

Poveikis valstybės biudžetui.

- ETIAS reglamento įgyvendinimo funkcijoms vykdyti VSAT reikėtų papildomų 5 statutinių valstybės tarnautojų pareigybių, kurių išlaikymui reikalinga apie 185 000 eurų valstybės biudžeto lėšų per metus (lėšos 2022 metams įtrauktos į VRM biudžetą). Galutinai sukomplektuotame ETIAS nacionaliniame padalinyje būtų 9 etatai (šiuo metu yra 4). Šis poreikis įvertintas remiantis atvykstančių į Lietuvos Respubliką statistiniais duomenimis taikant Europos Komisijos taikytą skaičiavimo metodiką pagal analogiškų JAV (ESTA), Kanados („eTA“), Australijos („eVisitor Visa“) sistemų veiklos praktiką dėl tikėtinų keliautojų srauto, atitinkamai leidimų išdavimo, rankinio prašymų nagrinėjimo, kai automatizuoto tvarkymo metu nustatomos duomenų atitiktys ir rizikos, bei tam reikiamų techninių ir žmogiškųjų išteklių.
- Pasirengimo naudotis ETIAS sistema išlaidos dengiamos Vidaus saugumo fondo finansuojamo projekto Nr. LT/2020/VSF/2.4.6.1 „Europos kelionių informacijos ir leidimų sistemos (ETIAS) sukūrimas ir įgyvendinimas“ lėšomis.
- Teršimo incidentų likvidavimo darbų Kuršių mariose funkcijos perdavimas papildomų biudžeto lėšų nepareikalaus – reikalingos lėšos funkcijai vykdyti būtų perskirstytos tarp VSAT ir PAGD.

Derinimas. Įstatymų projektai derinti su Teisingumo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Finansų ministerija, Aplinkos ministerija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

Teikiami įstatymų projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas (2021 m. spalio 19 d. išvada Nr. NV-2568) pastabas ir Viešojo valdymo grupės (2021 m. spalio 14 d. pažyma Nr. NV-2532) pasiūlymus ir pakartotinai suderinti darbo tvarka su Užsienio reikalų ministerija, Teisingumo ministerija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

Atitikimas Vyriausybės programai. Vyriausybės programos nuostatų tiesiogiai neįgyvendina. Vyriausybės siūlymu projektai įtraukti į Seimo rudens sesijos darbų programą (svarstymo mėnuo – lapkritis; ES teisės aktus įgyvendinančių projektų, dėl kurių pradėta ES teisės pažeidimo procedūra, sąraše).

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome projektus apsvaščius tarpinstituciniame pasitarime, svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Viešojo valdymo grupės patarėja

Asta Klapatauskienė

tel. 8 706 63863, el. p. asta.klapatauskiene@lr.lt